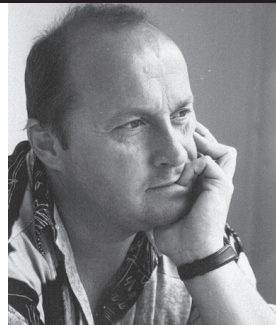

Milan Vincetič

Peter Kolšek: *Dekleta pojejo.*

Maribor: Litera, 2014.

Zadrega ali dileme, katere teme in motivi "so vredni" upesnitve, so dobra izhlapele že z zatonom romantike. Še več, Brvarjeva maksima, češ "vse je pesem", se danes kaže tudi v naboru avto- in postpoetik – v pričujoči knjigi mislim predvsem na *Dumo*, ki reflektira tako kultno Župančičevo kot provokativno Šalamunovo –, do upesnitve "zadovoljnih trenutkov, ko sedimo ob sotočju spominov in drhtenja", ko "smo nože (že) zakopali pod drevesa", zato se "razveselimo vsakega barabinskega vrabca" (*Ptiči*). Poezija se je torej, kljub globalni gospodarski krizi in izgubi vrednot, znebila brechtovsko-prosvetljenega imperativa, skratka, vrnila se je v naročje premišljevalca/bralca predvsem (malih) intimnih doživetij.

Kajti, kot pravi pesnik Peter Kolšek: "z vodo je ves svet opran, / je vse umivanje zaman". Katarze torej ni več, še manj je tu sizifovstvo, je zgolj trajanje in minevanje, staranje in zagonetna, a neodrešujoča smrt, so mične lepote in prebliski, majhne vojne in ljubezni, ki še zdaleč niso usodne, a tudi ne zgolj mimobežne, so intimni interieri in eksterieri, nič več pa ni širokokotne kuliserije sveta, v kateri se zlahka/namenoma zabrišejo mikavne in slikovite vsakdanje bizarnosti. Ali po Kolškovo: "navadni delovni dnevi", številke, ki jih obvladuje "melanholična bančnica", starec, "poraščen z obiljem let", ali navsezadnje "pesnik ponoči", ki, "kadar ga ponoči pesem pokliče, / brez obotavljanja vstane in ji ustreže". Ustreže kljub kataklizmam, ki se dogajajo tudi bestiariju gozda in njegovih živali, ustreže, da bi se drobci arheologije sveta/časa končno sestavili v vsem doumljivo, a vedno znova krušljivo fresko. Tako pesnik v pesmi *Trajanje* upesni kronotop, v katerega naseli reko, gore, "deklice in dečke, zagledane v reko, / a obrnjene k zlatim oknom na nebu", da se bi na koncu sprijaznil – kaj naj mu/nam drugega tudi preostane? –, da pač "vse traja – čeprav ni rešitve". Izsledki znanosti, ki se oglašajo v Kolškovi poeziji, niso merodajni za razlago bivanjskih (retoričnih) vprašanj, tudi umetnost/

filozofija nista zadovoljivi pomagali, zato (pre)ostaja človeku zgolj subtilno/sublimno potohodje vase, "kajti prevelika je gotovost negotovosti, / ki bolj kot ljubezen in lepota / izpolnjuje naše življenje". Ali kot pravi v pesmi *Slikar*: "Tudi nam nič ne pomaga, /.../ če si uslikamo vse cvetje, / ki raste v vrtovih živernijskih – / rože so lepote, s katero joče minljivost".

Pejsažiranje narave, ki dobi v ciklu *Gozd* pridih groteskno-ekspresivnega fauvizma, obogatenege z anekdotičnimi prizori z gozdarjem, ljubimcema, bogom, ne funkcionira le kot nizanje čuječe-čutečih vtisov, temveč kot raster, skozi katerega se odslikava potemnjena slika sveta, posenčena z baladnimi (pod)toni. Naravni red, pa ne zgolj v magiji *Gozda*, kot "vedno zavetnem domu", se znova in znova zatika, nikoli pa se ne podre, kajti "ko se bog po isti poti vrne, podari bitjem, / ki jih je ustvaril za izjemne priložnosti, / pravico do rednega prikazovanja". Strniševska sekira, ki se oglasi tudi tukaj, tokrat pokončuje in lovec se, pričakovano, prelevi v zasledovanega. Ali s pesnikovimi besedami: "Nekateri nosijo na ramenih sekire, / drugi se upogibajo kot drobna breza, / ki jo lahko tisti pred njo / ali oni za njim poseka". Moč, veličina ali večnost odslej niso več zveličavni atributi, temveč vselej nadomestljiva danost, s katere je pesnik smelo snel obstret, zato lahko resničnost, kot pri slapu Savici, zmeraj postane tudi privid in obratno, saj "mi pa še naprej ziblremo / svojo malo smrtnost".

Ki se dovrši tudi v Kolškovih *Imenih*, ciklu šestih imen, ki so "umrli mimo nas". Pesnik jih upodobi s pronicljivo in trpko naracijo, ki se na daleč izogiba "vseh besed, po nepotrebnem narejenih, mokrih, mokrih". Imena, od katerih se je pesnik že poslovil, se vračajo kot odtisi "neporabljenih obrazov", za katerimi je zazevala prepadna odsotnost. In tudi tista, ki se kaj kmalu oglasi kot "njegova/njena bližina, (v kateri) se prijemamo za ramena / in vzdržujemo njegovo/njeno smrt pri življenju". Prav v tem baladnem ciklu, polnem "jasnine in pekočine", se izraža pesnikovo zrelo dojemanje smrti, ki se oglašča kot srhko povabilo, "ko sliši večerne zvono-ve". Povabilo v dežele, ki so pesniku grenko-sladkorodne (*Ta dežela, Rojstna vas moje matere, Z nogami pod mizo, Nocoj...*), pokrajine, v katerih se "trajanje neopazno razrašča v begotnost" in ki je blizu "svetu, ki je ves na razpolago opuščanju (vrta)". Pa vendar ne gre za radikalni umik ali za pasivizacijo lirskega subjekta, ne, gre bolj za vztrajanje, ki prinaša tako odložene, preložene in dobljene stvari. Ki jih pesnik ne izpostavlja niti ne prestavlja, zavedajoč se njihove krhkosti (*Vse življenje*) in relativitete ("načet, seveda, a za silo cel", op. p.), zaradi katere pričujoče pesmi dobijo tako "omotico kot med", kanček všečne razuzdanosti (*Akacija*) ali navsezadnje merico obešenjaškega humorja. Pesem *Amor in Psiha, variacija*

se namreč konča s temi (tudi hudomušnimi) verzi: "Res, nedosežna božja veselica, / a če bi ne bili obdarjeni s smrtjo, / ne bi vedeli zanjo, še huje, / tudi veselja nebeškega bi ne bilo".

Vse zatorej ostaja dano, čeprav "plima / dviga nesrečne in utopljene" in "dekleta pojejo, (da) zvezde jim sijajo v usta". Okvir, v katerem se zožuje ali krči slika sveta, zato ostaja nespremenjen, neponovljiv in trden, kar pa pljusne čezenj, so le drobtine naših videnj in stremljenj. Ki še zdaleč ne bodo pahnile vrtočlavice iz sveta, temveč bodo le stoično popisale osebne zemljevide/dežele z razgledišči, oglišči in krožišči (ne križišči, op. p.), manj pa s svetilniki. Kajti: "Umirila se bodo razdražena mesta, / vreščanje pesnikov bo potihnilo", zato "školjke brez biserov hrepenijo po bolečini / in vse, kar si imel, ni več tvoje". Temveč last praznine in praznote.

Povsem drži, kar je zapisal Borut Gombač v spremni besedi, da se "pesnik Peter Kolšek svoje pesniške zrelosti zaveda kot le malokdo, a to se nikakor ne izraža v vehemenci in brezpogojnem prepričanju vase". Pesmi, ki so pred nami, še iščejo (brez)upno ravnovesje plasti sveta, ki se poseda pred našimi očmi "med ljube, odložene stvari". Stvari, ki jih Kolšek nikoli ne priklicuje tako ali zato, kot ponoči pokliče pesem pesnika, da "svet lahko spet znova leže / in tudi pesnik se bo odpravil spat". Ne pa tudi njegove pesmi, ki se bodo usidrale kot žlahtni, tudi antologijski osamelci (*Romunija, Arheologija, Pesnik ponoči, Dekleta pojejo, Rojstna vas moje matere, Strah pred vetrom...*), katerih "žareči vršički dotika" drezajo v "najpomembnejši del poročila, / o katerem se po navadi molči".